

संस्कृतप्रश्नानि (अभ्यासार्थ प्रश्नोत्तर)

द्वितीय श्रेणी अध्यापक मर्ती परीक्षा

301. यत्र उपमेयस्य गुणाधिक्यं वर्तते, तत्र कोऽलंकारः ?
 (1) व्यतिरेकः (2) निदर्शना
 (3) दृष्टान्तः (4) उपमा [1]
302. इदं कर्णोत्पलं वक्षुरिदं वा अत्र कोऽलंकारः?
 (1) भ्रान्तिमान् (2) उत्प्रेक्षा
 (3) रूपकः (4) सन्देहः [4]
303. यत्र उपमानोपमेययोः सादृश्यं वर्तते तत्र कोऽलंकारः?
 (1) उपमा (2) रूपकः
 (3) उत्प्रेक्षा (4) श्लेषः [1]
304. प्रस्तुताप्रस्तुतयोः मध्ये एको धर्म यत्र वर्तते, तत्र कोऽलंकारः?
 (1) दृष्टान्तः (2) अर्णान्तर न्यासः
 (3) दीपकः (4) तुल्ययोगिता [3]
305. उपमानोपमेययोः मध्ये बिम्बप्रतिबिम्बत्वं यत्र वर्तते, तत्र कोऽलंकारः?
 (1) रूपकः (2) दृष्टान्तः
 (3) व्यतिरेकः (4) निदर्शना [2]
306. प्रातिपदिकार्थं का विभक्तिः ?
 (1) प्रथमा (2) द्वितीया
 (3) तृतीया (4) चतुर्थी [1]
307. दोगो ब्रीहिः अत्र प्रथमायाः प्रयोगस्य कारणम्?
 (1) प्रातिपदिकार्थं (2) परिमाणे
 (3) ब्रीहिः योगे (4) कर्ता स्वतन्त्रः इति सूत्रेण [2]
308. अनुक्त कर्मणि का विभक्तिः
 (1) प्रथमा (2) द्वितीया
 (3) तृतीया (4) चतुर्थी [2]
309. कर्मवाच्ये कर्मणि विभक्तिः भवति
 (1) प्रथमा (2) द्वितीय
 (3) तृतीय (4) चतुर्थी [1]
310. अकथितं च इति सूत्रेण का संज्ञा—
 (1) कर्तृ संज्ञा (2) कर्मसंज्ञा
 (3) करण संज्ञा (4) सम्प्रदान संज्ञा [2]
311. क्रिया सिद्धौ प्रकृष्टोपकारस्य इति सूत्रेण का संज्ञा भवति ?
 (1) कर्म (2) करण
 (3) सम्प्रदान (4) अपादान [2]
312. कर्णेनबधिरः इति शब्दे विभक्तिः अस्ति—
 (1) तृतीया (2) चतुर्थी
 (3) पंचमी (4) षष्ठी [1]
313. 'यतश्च निर्धारणम्' इति सूत्रेण का विभक्तिः भवति?
 (1) द्वितीया तृतीया वा
 (2) तृतीया चतुर्थी वा
 (3) पंचमी षष्ठी वा (4) षष्ठी सप्तमी वा [4]
314. 'बालकेन मोदकं रोचते।' अत्र रेखांकितपदे शुद्धरूपं भविष्यति
 (1) बालकम् (2) बालकाय
 (3) बालकात् (4) बालकस्य। [2]
315. "गोपाल मोहन से चतुर है" इत्यस्य संस्कृतानुवादः अस्ति
 (1) गोपालस्य मोहनः चतुरतरः
 (2) गोपालः मोहनेन चतुरतरः
 (3) गोपालः मोहनाय चतुरतरः
 (4) गोपालः मोहनात् चतुरतरः। [4]
316. 'वे सब संस्कृत पढ़ें।' अस्य वाक्यस्य संस्कृतानुवादः अस्ति
 (1) ते संस्कृतं पठन्ति
 (2) ते संस्कृतं पठन्तु
 (3) यूयं संस्कृतं पठथ
 (4) वयं संस्कृतं पठामः। [2]
317. 'एकस्मै बालकाय फलं यच्छ' रेखांकितपदे विभक्तिः अस्ति
 (1) प्रथमा (2) द्वितीया
 (3) तृतीया (4) चतुर्थी। [4]
318. 'अस्मद्' शब्दस्य तृतीयैकवचने रूपं विद्यते
 (1) मया (2) मम
 (3) मत् (4) मयि। [1]
319. रामः मूर्खेण ईर्ष्यति। रेखांकितपदे शुद्धरूपं भविष्यति
 (1) मूर्खम् (2) मूर्खाय
 (3) मूर्खात् (4) मूर्खस्य। [2]
320. 'नमः स्वस्तिस्वाहास्वधा' योगे विभक्तिः भवति
 (1) प्रथमा (2) तृतीया
 (3) चतुर्थी (4) पंचमी। [3]
321. 'त्रिभुवनम्' अत्र समासः अस्ति
 (1) कर्मधारयः (2) तत्पुरुषः
 (3) बहुव्रीहिः (4) द्विगुः। [4]
322. पवनः वहति। रिक्तस्थाने अव्ययस्य शुद्धरूपं भविष्यति
 (1) कुत्रम् (2) कुत्र
 (3) कुत्रा (4) कुत्रे। [2]
323. संस्कृते कति कारकाणि भवन्ति?
 (1) सप्त (2) अष्टौ
 (3) षट् (4) पञ्च। [3]
324. बालकः विभेति। रिक्तस्थानं पूरयत
 (1) सर्पस्य (2) सर्पात्
 (3) सर्पाय (4) सर्पे। [2]
325. राक्षसाः ईर्ष्यन्ति स्म। रिक्तस्थानं पूरयतः
 (1) देवानाम् (2) देवैः
 (3) देवेषु (4) देवैभ्यः। [4]
326. गोविन्दः शिरसा खल्वाटः। इत्यत्र रेखांकितपदे कारणं स्पष्टयतः
 (1) करणार्थं (2) अंगविकारार्थं
 (3) अपवर्गार्थं (4) सहार्थं [2]
327. "कृष्णः" सन्धिविच्छेदः करणीयः
 (1) कृष् + णः (2) कृस् + नः
 (3) कृष् + नः (4) कृष् + नः [3]
328. "संस्कृतम्" इत्यत्र कः उपसर्गः?
 (1) सम् (2) सु
 (3) उप (4) अव। [1]
329. विवादेन। रिक्तस्थानं शुद्ध अव्ययेन पूरयतः
 (1) विना (2) अलम्
 (3) धिक् (4) प्रति। [2]
330. गुरु शिष्य से प्रश्न पूछता है। संस्कृतानुवादः करणीयः -
 (1) गुरुः शिष्येण प्रश्नं पृच्छति
 (2) गुरुः शिष्यात् प्रश्नं पृच्छति
 (3) गुरुणा शिष्यः प्रश्नं पृच्छति
 (4) गुरुः शिष्यं प्रश्नं पृच्छति [4]
331. '..... सह बालकः गच्छति।' अत्र रिक्तस्थाने शुद्धरूपं भविष्यति
 (1) पिता (2) पितरम्
 (3) पित्रा (4) पित्रे। [3]
332. 'बालकेन मोदकं रोचते।' अत्र रेखांकितपदे शुद्धरूपं भविष्यति
 (1) बालकम् (2) बालकाय
 (3) बालकात् (4) बालकस्य। [2]
333. 'नृपः दुर्जनं क्रुध्यति।' रेखांकितपदे शुद्धरूपं भविष्यति
 (1) दुर्जनेन (2) दुर्जनात्
 (3) दुर्जनस्य (4) दुर्जनाय [4]
334. 'अभितः परितः योगे' विभक्तिः भवति
 (1) प्रथमा (2) द्वितीया
 (3) तृतीया (4) चतुर्थी [2]
335. 'मोहन गेंद से खेलता है।' अस्य वाक्यस्य संस्कृत-अनुवादः अस्ति
 (1) मोहनः कन्दुकात् क्रीडति
 (2) मोहनः कन्दुकं क्रीडति
 (3) मोहनः कन्दुकेन क्रीडति
 (4) मोहनः कन्दुकाय क्रीडति [3]
336. 'वह विद्यालय की ओर जाता है।' अस्य वाक्यस्य संस्कृतानुवादः अस्ति
 (1) सः विद्यालयस्य प्रति गच्छति
 (2) सः विद्यालयेन प्रति गच्छति
 (3) सः विद्यालयात् प्रति गच्छति
 (4) सः विद्यालयं प्रति गच्छति। [4]
337. गृहं वृक्षाः सन्ति। रिक्तस्थानं पूरयत -
 (1) साकम् (2) परितः
 (3) सह (4) विना। [2]
338. 'रुच' धातोः योगे कारकं भवति
 (1) अपादानम् (2) कर्म
 (3) करणम् (4) सम्प्रदानम्। [4]
339. खलः सज्जनं क्रुध्यति। रेखांकित पदं संशोधयत-

- (1) सज्जनाय (2) सज्जनेन
(3) सज्जनस्य (4) सज्जने। [1]
340. 'दरिद्र को दान देता है' इत्यस्य संस्कृतानुवादः करणीयः -
(1) दरिद्रं दानं ददाति
(2) दरिद्रः दानं ददाति
(3) दरिद्राय दानं ददाति
(4) दरिद्राय दानं ददामि [3]
341. 'मेरा नाम गोपाल है' अस्य संस्कृतानुवादः विधेयः -
(1) मम नाम गोपालः
(2) अहं नाम गोपालः
(3) मम् नाम गोपालः
(4) मम नामः गोपालः। [1]
342. यतश्च निर्धारणम् इत्यस्योदाहरणमस्ति
(1) क्रोशं कुटिला नदी
(2) रुदति रुदतो वा प्राप्राजीत्
(3) अक्ष्णा काणः
(4) नृणां नृषु वा द्विजः श्रेष्ठ [4]
343. हरये नमः इत्यत्र हरिशब्दे विभक्तिरस्ति
(1) चतुर्थी (2) सन्बोधनम्
(3) द्वितीया (4) प्रथमा [1]
344. येनांगेन विकृतेनांगिनो विकारो लक्ष्यते ततः विभक्तिः स्यात् ?
(1) द्वितीया (2) तृतीया
(3) षष्ठी (4) सप्तमी [2]
345. समया इति योगे विभक्तिः स्याद् इयम्
(1) तृतीया (2) प्रथमा
(3) द्वितीया (4) सप्तमी [3]
346. अशुद्ध वाक्यमस्ति किम्?
(1) सिंहः अरण्यम् अनुवसति
(2) सिंहः अरण्यम् आवसति
(3) सिंहः अरण्यम् निवसति
(4) सिंहः अरण्यम् अधिवसति [3]
347. आधारः कतिविधः स्वीक्रियते
(1) चतुर्विधः (2) पञ्चविधः
(3) त्रिविधः (4) षड्विधः [3]
348. विना-नाना इति योगेन विभक्तिः प्रसज्यते?
(1) सप्तमी (2) षष्ठी
(3) प्रथमा (4) द्वितीया [4]
349. ध्रुवमपायेऽपादानम् अनेन सूत्रेण किं विधीयते?
(1) अपादान संज्ञा (2) ध्रुवसंज्ञा
(3) अपाय संज्ञा (4) पृथक्त्वसंज्ञा [1]
350. नमः इति योगे किं नामोदाहरणं समीचीनं अस्ति?
(1) देवानां नमः (2) देवान् नमः
(3) देवै नमः (4) देवेभ्योनमः [4]
351. साकं सार्धं समं योगे का विभक्तिः?
(1) प्रथमा (2) चतुर्थी
(3) द्वितीया (4) तृतीया [4]
352. बलिं याचते वसुधाम् अत्र याच् धातो कियत्कर्मकत्वं प्रसिद्धम्
(1) एककर्मकत्वम् (2) द्विकर्मकत्वम्
(3) त्रिकर्मकत्वम् (4) अकर्मकत्वम् [2]
353. तण्डुलान् ओदनं पचति अत्र प्रधान कर्म अस्ति
(1) तण्डुलान् (2) ओदनम्
(3) पचति (4) नकिमपि [2]
354. पुत्रः जनकं सेवते इति कर्मवाच्ये किम्
(1) पुत्रं जनक सेवते
(2) पुत्रेण जनकः सेव्यते
(3) पुत्रेण जनकं सेव्यते
(4) जनकेन पुत्रः सेव्यते [2]
355. अहं पत्रं लिखामि
(1) मया पुत्रः लिखामि
(2) मया पत्रं लिखते
(3) मया पत्रं लिख्यते
(4) मया पत्रः लिख्यते। [3]
356. मेघाः जलं वर्षन्ति
(1) मेघाः जलं वृष्यते
(2) मेघैः जलं वृष्यते
(3) मेघैः जलः वृष्यते
(4) मेघैः जलं वर्षन्ति [2]
357. मयि आगतं सः गृहं गतः इत्यत्र रेखांकित पदेः विभक्तेः कारणमस्ति
(1) सति सप्तमी (2) निर्धारणम्
(3) तिरस्कारः (4) कृत प्रत्ययः [1]
358. कविभ्यः भारविः श्रेष्ठतमः इत्यत्र अशुद्धपदस्यस्थाने शुद्धरूपं वर्तते?
(1) कविना (2) कवये
(3) कविभ्यः (4) कविनां कविषुवां [4]
359. मम भगिनी गायिकया सह गीतं गायति, इत्यत्र तृतीयायाः कारणं स्यात्
(1) सहयुक्तेऽप्रधाने (2) हेतौ
(3) अपवर्गः (4) क्रियायाः अर्थः [1]
360. सर्वाः नद्यः स्वर्गाद् प्रभवन्ति इत्यत्र स्वर्गाद् पदे का विभक्तिः
(1) चतुर्थी (2) तृतीया
(3) षष्ठी (4) पञ्चमी [4]
361. कुक्कुरात् भीतः बालकः आगच्छति, इत्यत्र विभक्तेः कारणं स्यात्
(1) भुवः प्रभवः (2) भीतार्थानां भयहेतुः
(3) हेतौ (4) रपृह [2]
362. नगरं सर्वतः अनेकाः नद्यः निस्सरन्ति, इत्यत्र द्वितीयायाः कारणं स्यात्?
(1) नगरं (2) कर्मम्
(3) सर्वतः (4) निस्सरन्ति [3]
363. निर्धनाः राजन् धनं याचन्ते इत्यत्र रेखांकिते विभक्तेः किं कारणम्?
(1) अकथितञ्च (2) कर्तुरीपिततमं कर्म
(3) हेतौ (4) इत्थंभूतलक्षणे [1]
364. कट्या कुब्जः, इत्यत्र कट्या पदे का विभक्तिः
(1) पञ्चमी (2) चतुर्थी
(3) तृतीया (4) प्रथमा [3]
365. धाक् चौरांम् इत्यत्र 'चौरांम्' अशुद्धपदस्य स्थाने किं स्यात् ?
(1) चोरण (2) चोराय
(3) चोरम् (4) चोरः [3]
366. निकषा समयादीनां योगे का विभक्तिः स्यात्?
(1) तृतीया (2) पञ्चमी
(3) द्वितीया (4) सप्तमी [3]
367. कामाद् क्रोधो जायते, इत्यत्र विभक्तेः कारणम् स्यात् ?
(1) अपवर्गे तृतीया (2) अकथितञ्च
(3) जनिकर्तुः प्रकृति (4) हेतौ [3]
368. सः स्वलक्ष्यं प्रति जागरुकः इत्यत्र रेखांकित पदे विभक्तिः स्यात्
(1) पञ्चमी (2) सप्तमी
(3) द्वितीया (4) चतुर्थी [3]
369. अंगविकारस्य योगे का विभक्तिः स्यात्?
(1) पञ्चमी (2) तृतीया
(3) द्वितीया (4) प्रथमा [2]
370. अपवर्गे तृतीया, इत्यत्र अपवर्गस्य किमर्थं स्यात् ?
(1) तृतीया
(2) क्रियायां निरन्तरता
(3) फलप्राप्तिः (4) परिवृत्तः [3]
371. जनाः क्रुर्म अभिदुहन्ति, क्रुर्म पदे विभक्तेः किं कारणं स्यात् ?
(1) क्रुधदुहोष्यार्थानां (2) क्रुधदुहोपस्रष्टयोः
(3) नमः (4) दुह योगे [2]
372. 'दमूनस्' गृहपतिः, विशापतिः कस्य विशेषणं?
(1) अग्निः (2) विष्णुः
(3) इन्द्रः (4) पुरुषः [1]
373. सुम्भेलितं कुरु—
(अ) सम्राट् (i) विष्णुः
(ब) घृतपृष्ठः (ii) पुरुषः
(स) सहस्रशीर्षः (iii) वरुणः
(द) ऊशाशंशः (iv) अग्निः
(अ) (ब) (स) (द)
(1) iii iv ii i
(2) iii iv i ii
(3) iv iii i ii
(4) i ii iii iv [1]
374. रामायणे कतिकण्डाः सन्ति?
(1) पञ्च (2) षट्
(3) सप्त (4) अष्ट [3]
375. विष्णुसूक्तस्य ऋषिरस्ति?
(1) दीर्घतमा (2) शुनःशेषः
(3) मधुच्छन्दा (4) नकोऽपि [1]
376. विराट्पुरुषस्य मुखाद् उत्पत्तिर्भवति?
(1) क्षत्रियः (2) वैश्यः
(3) ब्राह्मणः (4) शूद्रः [3]
377. 'स्वाध्यायः' कस्य यज्ञस्य पर्यायः?
(1) ब्रह्मयज्ञः (2) भूतयज्ञः
(3) मितृयज्ञः (4) अतिथि यज्ञः [1]
378. चतुर्विंशतिः साहस्री संहिता आसीत्?
(1) रामायणः (2) महाभारतः
(3) रघुवंशः (4) कुमारसम्भवः [1]
379. 'वस्तुनः सधर्मस्य प्रतिबिम्बनम्' कस्य अलंकारस्य लक्षणं?

- | | |
|---|---|
| <p>(1) रूपकं (2) उपमायाः
(3) दृष्टान्तः (4) यमकः [3]</p> <p>380. 'असौचारु यथावद् वस्तुवर्णनम्' कस्य अंलकारस्य लक्षणम्
(1) रूपकम् (2) दृष्टान्तः
(3) स्वाभावोक्तिः (4) यमकः [3]</p> <p>381. सम्भूतिः असम्भूतिर्वा विवेचनं कुत्र आसीत्?
(1) गीतायां (2) महाभारते
(3) ईशोपनिषदे (4) रामायणे [3]</p> <p>382. आश्रमाः कति सन्ति?
(1) चत्वारः (2) एकः
(3) द्वौ (4) पञ्च [1]</p> <p>383. केशान्तसंस्कारस्यापर नाम वर्तते?
(1) गोदानम् (2) चूडाकर्म
(3) नामकरणं (4) न कोऽपि [1]</p> <p>384. 'घटिका शतम्' उपाधिः वर्तते?
(1) अम्बिकादत्तः (2) पद्मशास्त्री
(3) कालिदासः (4) न कोऽपि [1]</p> <p>385. 'शिवराज विजयं' स्यात्?
(1) कथा (2) आख्यायिका
(3) उपन्यासः (4) महाकाव्यं [3]</p> <p>386. पाञ्चाली रीतेः कविररितः?
(1) दण्डी (2) कालिदासः
(3) बाणभट्टः (4) भवभूतिः [3]</p> <p>387. सुमेलितं कुरु—
(अ) कालिदासः (i) शिशुपालवधम्
(ब) भारविः (ii) नैषधीयचरितम्
(स) श्रीहर्षः (iii) कितारार्जुनीयम्
(द) माघः (iv) रघुवंश
(अ) (ब) (स) (द)
(1) iv ii i ii
(2) iv iii ii i
(3) iv iii i ii
(4) i ii iii iv [2]</p> <p>388. शान्तरसस्य प्रमुखग्रन्थोऽस्ति?
(1) रघुवंशः (2) बुद्धचरितम्
(3) अविमारकः (4) बालचरितम् [2]</p> <p>389. उत्तररामचरितस्योपजीव्यं स्यात्?
(1) रामायणस्योत्तरार्द्धः
(2) रामयणस्यपूर्वार्द्धः
(3) सभापर्वः (4) वनपर्वः [1]</p> <p>390. चक्रारपक्तिरिव गच्छति भाग्यपक्ति, कस्मात् उद्धृतास्ति?
(1) रामायणः (2) स्वप्नवासवदत्ते
(3) मेघदूते (4) अविमारकः [2]</p> <p>391. 'ओजः समासभूयस्त्वं' एतद् कस्य लक्षणम्?
(1) गद्यं (2) पद्यं
(3) चम्पू (4) दृश्यकाव्यं [1]</p> <p>392. भासस्य महाभारताश्रितः नाटकानि सन्ति?
(1) एकः (2) द्वौ
(3) सप्त (4) नवः [3]</p> <p>393. मालविकाग्निमित्रे कति अङ्काः सन्ति
(1) पञ्च (2) नव
(3) दश (4) एकादश [1]</p> <p>394. उत्तररामचरिते अङ्गीरसः आसीत्?
(1) शृङ्गारः (2) करुणः
(3) हास्य (4) वियोगः [2]</p> <p>395. वसन्तकः स्यात्
(1) नायकः (2) नायिका
(3) विदूषकः (4) प्रतिनायकः [3]</p> <p>396. मादृशां गिरः प्रवृत्तिसाराः खलु? अत्र खलु अव्ययस्य अर्थं स्यात्</p> | <p>(1) निश्चयार्थं (2) अनिश्चयार्थं
(3) प्रवृत्तिः (4) वास्तविकं [4]</p> <p>397. विचित्ररूपा चितवृत्तयः?
(1) ननु (2) किल्
(3) खलु (4) सर्वदा [3]</p> <p>398. गुणवन्तः छात्राः कक्षायां न वदन्ति
(1) नीचैः (2) उच्चैः
(3) ननु (4) खलु [2]</p> <p>399. कविनां गणना प्रसङ्गे कनिष्ठाधिष्ठित कालिदासः
(1) पुरा (2) ननु
(3) खलु (4) किल् [1]</p> <p>400. कच्छपः भूमौ चलति
(1) पुरा (2) खलु
(3) मिल (4) शनैः [4]</p> |
|---|---|